

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

© 2016 КАСИЧ А. О.

УДК 332.122

Касич А. О. Ресурсне забезпечення модернізаційних процесів в Україні: регіональний аспект

Метою статті є дослідження проблем ресурсного забезпечення процесів модернізації в національній економіці. На основі аргументації потреби у проведенні комплексного моніторингу стану ресурсного забезпечення процесів модернізації було визначено мету аналізу, базисні принципи формування відповідної методики. Запропоновано використовувати регіональний підхід для проведення такого аналізу. Розроблену методику аналізу ресурсного забезпечення процесів модернізації представлено у вигляді структурно-логічної моделі. Запропоновано розглядати п'ять груп показників (матеріальних, фінансових, інституційних, кадрових та інноваційних), за якими проводиться порівняльний аналіз відповідного ресурсного забезпечення. На основі розробленої методики було проведено аналіз ресурсного забезпечення областей України, що дало можливість сформулювати комплексне бачення проблеми: загальний рівень ресурсного забезпечення та стан окремих видів ресурсів всіх областей. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є розробка сценаріїв активізації модернізаційних процесів окремих регіонів в умовах різного рівня ресурсного забезпечення.

Ключові слова: модернізація, ресурси, методика, аналіз, ефективність, планування.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Касич Алла Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту, Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського (вул. Першотравнева, 20, Кременчук, 39600, Україна)

E-mail: kasich.alla@gmail.com

УДК 332.122

UDC 332.122

Касич А. А. Ресурсное обеспечение модернизационных процессов в Украине: региональный аспект

Целью статьи является исследование проблем ресурсного обеспечения процессов модернизации в национальной экономике. На основе аргументации необходимости в проведении комплексного мониторинга состояния ресурсного обеспечения процессов модернизации была определена цель анализа, базисные принципы формирования соответствующей методологии. Предложено использовать региональный подход для проведения такого анализа. Разработанная методика анализа ресурсного обеспечения процессов модернизации представлена в виде структурно-логической модели. Предложено рассмотреть пять групп показателей (материальных, финансовых, институциональных, кадровых и инновационных), по которым проводится сравнительный анализ соответствующего ресурсного обеспечения. На основе разработанной методологии был проведен анализ ресурсного обеспечения областей Украины, что дало возможность сформировать комплексное видение проблемы: общий уровень ресурсного обеспечения и состояние отдельных видов ресурсов всех областей. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является разработка сценариев активизации модернизационных процессов отдельных регионов в условиях разного уровня ресурсного обеспечения.

Ключевые слова: модернизация, ресурсы, методика, анализ, эффективность, планирование.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 8.

Касич Алла Александровна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой бухгалтерского учета, анализа и аудита, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского (ул. Первомайская, 20, Кременчуг, 39600, Украина)

E-mail: kasich.alla@gmail.com

Kasych A. O. Resourcing the Modernization Processes in Ukraine: Regional Aspect

The article is aimed at studying problems of resourcing the modernization processes in the national economy. On the basis of reasoning the need for integrated monitoring of the status of resourcing the modernization processes, the objective of analysis and the basic principles of formulating an appropriate methodology has been defined. It has been proposed that regional approach should be used to conduct such an analysis. The developed methodology for analysis of resourcing the modernization processes is presented in the form of a structural-logic model. It is suggested to consider five groups of indicators (material, financial, institutional, personal resources and innovation), by which a comparative analysis of the corresponding resourcing is conducted. On the basis of the developed methodology, an analysis of resourcing as to the regions of Ukraine has been conducted, which provided to form a comprehensive view of the problem: the overall level of resources together with status of certain types of resources in all areas. Prospect of further research in this area is development of scenarios for revitalizing modernization processes of individual regions in terms of different level of resourcing.

Keywords: modernization, resources, methodology, analysis, efficiency, planning.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 8.

Kasych Alla O. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Accounting, Analysis and Audit, Kremenchuk National University named after Mykhailo Ostrohradskyi (20 Pershotravneva Str., Kremenchuk, 39600, Ukraine)

E-mail: kasich.alla@gmail.com

Забезпечення сталих темпів економічного зростання, підвищення рівня соціальних стандартів життя, переорієнтація на поступове зниження негативного впливу на оточуюче середовище, формування конкурентоспроможної національної економіки є неможливими без розробки та поетапної реалізації стратегії модернізації, яку в умовах України слід розглядати в розрізі макроекономічних завдань, на регіональному рівні та в межах окремих підприємств. Активізація модернізації в межах окремих територій шляхом створення «точок» зростання та нових робочих місць забезпечить вирішення й інших проблем: підвищення рівня

бюджетної забезпеченості регіону, виникнення вторинних економічних ефектів зайнятості, формування позитивного досвіду для системи управління тощо. Ресурсні обмеження можуть виступати реальною перешкодою процесів модернізації.

Саме тому існує реальна потреба у проведенні глибокого багаторівневого аналізу ресурсного забезпечення процесів модернізації, що вимагає розробки відповідного методичного забезпечення.

Питання модернізації в розрізі теоретичних положень, оцінювання ресурсного забезпечення певним чином представлені в науковій літературі. Так, серед ключових

чових слід вказати праці Алієва У. Ж. [1], Ларіної Т. Ф. [3], Левковець О. М. [4], Мельника А. Ф. [6], Онищенко В. [7], Побережнікова І. В. [8]. Безпосередньо дослідження окремих груп модернізаційних ресурсів розкрито в працях Грицюка І. В. [2], Лойко А. І. [5] та інших. Однак проблема комплексного оцінювання ресурсного потенціалу окремих регіонів фактично відсутня.

Метою статті є формування методики комплексного аналізу ресурсного забезпечення процесів модернізації в розрізі основних складових та оцінювання потенціалу модернізації в різних регіонах України.

Оскільки плани модернізації повинні являти собою не просто набір завдань, а мати кількісне обґрунтування, відповідно, аналіз, врешті-решт повинен забезпечити формування інформації щодо:

- ✦ визначення масштабів необхідної модернізації;
- ✦ оцінки ресурсів модернізації;
- ✦ ідентифікації відповідальних суб'єктів модернізації.

З урахуванням цього вважаємо, що методика аналізу ресурсного забезпечення процесів модернізації повинна бути комплексною та дозволяти оцінювання можливостей окремих територій, регіонів, областей.

Мета аналізу ресурсного потенціалу процесів модернізації полягає у формуванні інформаційної бази щодо наявності, стану, рівня використання ресурсного потенціалу зростання підприємств, регіонів, країни для визначення змісту програм і планів проведення модернізації.

Для того, щоб розроблена методика аналізу забезпечила формування обсягу інформації, достатнього для підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень, слід дотримуватись таких принципів:

- ✦ *принципу цільової орієнтації* – результатом аналізу повинна стати деталізована багаторівнева програма (комплекс заходів та їх ресурсного забезпечення) проведення модернізації підприємства, регіону, країни;
- ✦ *принципу комплексності* – визначає необхідність проведення багаторівневого та багатокритеріального дослідження, яке б базувалося на розумінні закономірностей та узгодженості модернізаційних процесів підприємств, регіонів, господарства країни;
- ✦ *принципу об'єктивності* – регламентує необхідність застосування набору кількісно-якісних показників та сучасних методів їх обробки, які б не лише відображали поточний стан ресурсного забезпечення, а й забезпечували перспективне бачення тенденцій у використанні окремих груп ресурсів;
- ✦ *принципу збалансованості*, беручи до уваги той факт, що модернізація є результатом ефективного використання набору ресурсів, при цьому одна група ресурсів не може замінити інші ресурси, збалансованість визначає необхідність в ході аналізу зосередити увагу на всіх видах ресурсів, а не лише фінансових, і розглядати умови їх взаємного впливу (заміщення).

У процесі розробки методики аналізу ресурсного забезпечення процесів модернізації необхідно:

- ✦ визначити склад ресурсів, які формують модернізаційний потенціал регіону;
- ✦ обґрунтувати перелік показників, які дають можливість надати кількісну характеристику всіх видів ресурсів;
- ✦ підібрати методичний інструментарій для проведення комплексного аналізу, оскільки різні види ресурсів мають різну природу та одиниці вимірювання;
- ✦ визначити інтегральний показник за кожним видом ресурсів та в цілому.

Загальна структурно-логічна модель аналізу ресурсного забезпечення модернізації може бути представлена в такому вигляді (рис. 1).

Для забезпечення високого рівня обґрунтованості управлінських рішень пропонуємо використовувати дві групи показників:

- ✦ *деталізовані показники*, які забезпечать всебічне дослідження стану кожної групи ресурсів і характеризують окремі аспекти їх використання;
- ✦ *інтегральні показники*, які забезпечать узагальнення деталізованих показників та їх порівняння з об'єктом прийнятим за еталонний у дослідженні.

Для обробки показників та приведення їх до співставного вигляду було проведено такі розрахунки:

- ✦ за кожним показником окремого виду ресурсу обрано найкраще значення серед регіонів (еталон), а решта приведено у відповідність з ним шляхом розрахунку коефіцієнта відхилення від еталонного значення;
- ✦ розрахунок інтегрального показника для кожної групи ресурсів проводиться як середньарифметичне значення, що дає можливість на паритетних основах врахувати значення всіх показників та сформувати узагальнений індекс.

Представлена схема обробки інформації дає можливість визначити співвідношення областей за кожним видом ресурсів, які формують модернізаційний потенціал, а також в інтегрованому вигляді.

Модернізація – це складний багатогранний процес, який потребує значних обсягів різних ресурсів. Серед ресурсів, які більшою чи меншою мірою впливають на модернізацію, слід провести оцінювання у розрізі таких груп:

а) *перша група* поєднує показники, які характеризують інституційну основу бізнес-середовища, представляючи економічні суб'єкти, які і будуть витупати «полігоном» модернізаційних процесів.

Кількість та якість функціонування інститутів визначає економічну динаміку країни в довгостроковій перспективі, а отже, може виступати або провайдером, або дестабілізуючим чинником модернізаційних процесів. Інноваційно-орієнтовані інститути ринкової економіки можуть забезпечити пришвидшений розвиток проривних напрямів розвитку. Разом з тим, нереформовані інститути, неефективна діяльність держави, як інституту, можуть обмежувати модернізаційні процеси;

Рис. 1. Структурно-логічна схема багаторівневого аналізу ресурсного забезпечення процесів модернізації

Джерело: розробка автора.

б) *друга група* показників відображає рівень забезпеченості регіону матеріально-технічними ресурсами, який визначає поточні можливості функціонування та потенціал збільшення продуктивності регіону. Матеріально-технічна база визначає можливості регіону сформувати інші види ресурсів для активізації модернізації. Наявні матеріально-технічні ресурси (кількісні та якісні характеристики) визначають технологічний спосіб виробництва підприємств регіону, масштаби та спрямування необхідних модернізаційних процесів. Регіони, в яких переважають виробництва 3-4 технологічних укладів, потребують масштабнішої модернізації, а отже, більше інвестиційних ресурсів, причому не лише для оновлення виробничого потенціалу, а й на підвищення кваліфікації зайнятого населення.

Втіленням процесів модернізації є розвиток виробничого потенціалу підприємства, регіону, країни. Відповідноказані показники фрагментарно та в узагальненому вигляді дають можливість визначити відповідність виробничого потенціалу сучасному етапу розвитку технології, виробництва;

в) *третья група* представляє комплексну характеристику кадрового потенціалу економіки. Поняття «трудові ресурси» розширюється, оскільки для модернізації важливим є не лише просте кількісне забезпечення процесів функціонування існуючих виробництв, але й спроможність до реалізації масштабного техніко-технологічного оновлення, створення нових видів продукції, техніки, технології.

Результатом комплексного дослідження кадрових ресурсів повинна стати програма модернізації кадрового потенціалу;

г) *четверта група* поєднує показники, які відображають фінансові можливості модернізації. Врахо-

вуючи стан матеріально-технічної бази виробництва в Україні, динамічне проведення модернізації вимагає значних фінансових ресурсів. Об'єктивна оцінка наявних, потенційно-доступних і необхідних фінансових ресурсів визначає реальність забезпечення необхідних темпів модернізації.

Показники фінансового потенціалу відображають стан поточних і потенційно доступних фінансів, які підприємства регіону та національне господарство здатне спрямувати на активізацію процесів модернізації;

д) *п'ята група* поєднує показники, які характеризують ресурси, безпосередньо пов'язані із інноваційним потенціалом. Результатом процесів модернізації повинно стати підвищення рівня інноваційної активності підприємства, регіону, господарства країни.

Центральне місце на всіх етапах управління модернізацією, на нашу думку, посідає питання переліку показників-індикаторів, за якими відбувається і оцінка потреби в модернізації, і розробка стратегій, і оцінка ресурсного забезпечення модернізації тощо. Перспектива проведення тих чи інших видів модернізації, з одного боку, потребує ресурсного забезпечення, а з іншого боку, може забезпечити вивільнення ресурсів, більш ефективне використання яких розширить потенціал системи. Саме тому наведемо перелік показників, за якими повинно відбуватися формування аналітичної бази для обґрунтування управлінських рішень щодо вибору та застосування інструментарію активізації процесів модернізації. Для розробки таблиці індикаторів модернізації національної економіки використаємо принцип побудови збалансованої системи показників, сконструйованої за матричним принципом, і представимо в генералізованому вигляді (табл. 1).

Перелік ключових показників аналізу процесів модернізації: багаторівневий аспект

Групи ресурсів	Рівні модернізації			
	Мікрорівень	Регіональний рівень	Галузевий рівень	Макрорівень
Інституційні ресурси	– адаптивна організаційна структура та система управління	– промислова, ринкова, інноваційна, транспортна інфраструктура в регіоні	– рівень розвитку внутрішньогалузевого поділу праці та кооперації	– кількість підприємств та їх розподіл за організаційно-правові форми діяльності; – рівень розвитку малого бізнесу; – представництво інноваційних форм ведення бізнесу
Матеріально-технічні ресурси	– стан ОЗ підприємства; – рівень зносу ОЗ; – вікова структура ОЗ; – фондоозброєність	– стан ОЗ підприємств регіону; – рівень зносу ОЗ; – вікова структура ОЗ; – фондоозброєність	– величина ОЗ в галузі; – спроможність галузі отримати обладнання українського виробництва	– рівень фондоозброєності; – рівень зносу ОЗ; – рівень витрат палива та енергії на 1 ум. од. ВВП
Фінансові ресурси	– величина доходу підприємства; – величина прибутку підприємства; – величина амортизаційних відрахувань; – витрати на підвищення кваліфікації персоналу; – витрати на НДДКР	– валовий регіональний продукт; – величина інвестицій; – величина ПІІ; – обсяг кредитних ресурсів; – інвестиції в НДДКР; – величина державних витрат на економічну діяльність регіону	– обсяг виробництва і величина доходів підприємств галузі; – величина інвестицій; – величина ПІІ; – обсяг кредитних ресурсів; – інвестиції в НДДКР; – рівень фінансової підтримки галузі	– величина ВВП; – величина інвестицій; – величина ПІІ; – обсяг кредитних ресурсів; – інвестиції в НДДКР; – величина державних витрат на економічну діяльність; – витрати держави на освіту та науку
Людські ресурси	– чисельність працівників; – частка осіб з вищою освітою серед зайнятих; – вікова структура працівників; – витрати підприємства на підвищення кваліфікації	– рівень охоплення населення вищою освітою; – чисельність науково-технічних кадрів	– чисельність науково-технічних кадрів з розрахунку на 1000 зайнятих	– рівень охоплення населення вищою освітою; – чисельність науково-технічних кадрів з розрахунку на 1000 зайнятих
Інноваційні ресурси	– чисельність науково-технічних кадрів; – величина витрат на НДДКР; – ліцензії, патенти, які використовує підприємство	– величина інвестицій в НДДКР; – чисельність науково-технічних кадрів розрахунку на 1000 зайнятих; – вартість обладнання для наукових досліджень; – витрати місцевої влади на освіту та науку	– чисельність науково-технічних кадрів з розрахунку на 1000 зайнятих; – наявність ключових технологічних розробок в галузі	– величина інвестицій в НДДКР; – чисельність науково-технічних кадрів; – вартість обладнання для наукових досліджень; – витрати держави на освіту та науку

Джерело: розробка автора.

Перелік показників потребує уточнення, однак представлено табло індикаторів модернізації може бути використано як основа для формування інформаційної бази розробки стратегії модернізації відповідного рівня, оскільки дає можливість провести комплексний аналіз ресурсного забезпечення. Для кожного рівня слід обрати еталон для порівняння (підприємство – галузевий лідер; індустріальний регіон, сформований

за схожих умов; галузь, яка є конкурентоспроможною в координатах глобального ринку; національне господарство, яке реалізувало стратегію модернізації), за розрахованими значеннями визначити масштаби існуючих розривів, розробити стратегію модернізації, реалізації якої і забезпечить цільову орієнтацію на подолання відставання.

Зупинимось на дослідженні рівня ресурсного забезпечення регіонів України (у розрізі областей). Для дослідження не брались показники, які характеризують ресурси м. Києва, оскільки показники столиці на порядок відрізняються від показників інших областей та суттєво вплинули б на результати аналізу. Крім того, показники Донецької та Луганської областей за всіма показниками мають недостовірні значення у зв'язку з втратою частини території та відсутністю повної достовірної статистики.

Розраховані інтегральні показники, які характеризують стан інституційних, матеріально-технічних, фінансових, кадрових та інноваційних ресурсів, а також індекс узагальненого ресурсного забезпечення, наведено в табл. 2.

За значеннями узагальненого показника всі області можна розділити на групи:

а) *області з високим ресурсним потенціалом* – Харківська, Дніпропетровська, Київська, Запорізька, Одеська, Миколаївська та Львівська області;

б) *області із середнім рівнем ресурсного потенціалу* – Полтавська, Сумська, Херсонська, Івано-Франківська, Вінницька, Чернівецька, Кіровоградська, Хмельницька, Черкаська, Тернопільська, Чернігівська, Волинська, Рівненська області;

в) *області з низьким ресурсним потенціалом* – Закарпатська, Житомирська, Донецька та Луганська області.

ВИСНОВКИ

Зміст та успішність реалізації стратегії модернізації визначається ресурсним забезпеченням, тобто, здатністю підприємств регіону, національного господарства сформулювати (залучити, мобілізувати) необхідний обсяг ресурсів. Важливе значення при цьому має оцінка рівня ресурсного забезпечення, для проведення якої було запропоновано багаторівневу методику. Розроблена методика аналізу ресурсного забезпечення процесів модернізації базується на визначенні забезпеченості інституційними, матеріально-технічними, фінансовими, кадро-

Таблиця 2

Результати розрахунку інтегрального індексу ресурсного забезпечення процесів модернізації

Область	Індекс інституційних ресурсів	Індекс інноваційних ресурсів	Індекс фінансових ресурсів	Індекс стану матеріально-технічних ресурсів	Індекс кадрових ресурсів	Індекс узагальненого ресурсного забезпечення
Харківська	0,811	0,85	0,41	0,67	0,99	3,731
Дніпропетровська	0,572	0,49	0,85	0,99	0,74	3,642
Київська	0,624	0,24	0,74	1	0,47	3,074
Запорізька	0,473	0,52	0,44	0,79	0,75	2,973
Одеська	0,566	0,36	0,42	0,77	0,74	2,856
Миколаївська	0,445	0,6	0,33	0,63	0,61	2,615
Львівська	0,537	0,38	0,37	0,59	0,71	2,587
Полтавська	0,457	0,27	0,54	0,585	0,58	2,432
Сумська	0,324	0,56	0,31	0,41	0,66	2,264
Херсонська	0,439	0,35	0,25	0,5	0,54	2,079
Івано-Франківська	0,298	0,33	0,39	0,53	0,49	2,038
Вінницька	0,320	0,44	0,32	0,44	0,46	1,980
Чернівецька	0,300	0,29	0,2	0,61	0,56	1,960
Кіровоградська	0,364	0,28	0,31	0,55	0,42	1,924
Хмельницька	0,352	0,21	0,29	0,51	0,52	1,882
Черкаська	0,382	0,18	0,33	0,45	0,54	1,882
Тернопільська	0,346	0,25	0,21	0,41	0,61	1,826
Чернігівська	0,300	0,24	0,27	0,55	0,46	1,820
Волинська	0,333	0,25	0,29	0,45	0,48	1,803
Рівненська	0,262	0,2	0,26	0,55	0,53	1,802
Житомирська	0,266	0,19	0,28	0,44	0,46	1,636
Закарпатська	0,290	0,11	0,23	0,41	0,44	1,480
Донецька	0,186	0,21	0,39	0,21	0,32	1,316
Луганська	0,091	0,13	0,26	0,21	0,32	1,011

Джерело: розрахунки автора.

вими та інноваційними ресурсами за інтегрованою схемою та у розрізі окремих складових. Це дає можливість провести ранжування регіонів (областей) за рівнем модернізаційного потенціалу; визначити регіони, які здатні забезпечити найвищу ефективність модернізаційних проектів; обґрунтувати зміст заходів щодо підвищення рівня ресурсної збалансованості окремих регіонів. За результатами практичного застосування розробленої методики було проведено ранжування областей, визначено області з найвищим рівнем модернізаційного потенціалу. Оскільки політика модернізації на регіональному рівні на початкових етапах означає максимально ефективне використання наявних ресурсів, результати аналізу ресурсного забезпечення слід доповнити моніторингом результативності, що дасть можливість оцінити регіональні особливості ефективності використання наявних ресурсів. Отримані в результаті аналізу показники можуть бути використані при розробці Програми модернізації національного господарства на регіональному рівні та для окремих підприємств. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Алиев У. Ж.** К общей теории типологии, истории модернизации / У. Ж. Алиев // Теоретическая экономика. – 2011. – № 2. – С. 13–21.
2. **Грицюк І. В.** Фінансові ресурси модернізації економіки та відновлення економічного зростання / І. В. Грицюк // Економічний аналіз. – 2013, Том 13. – С. 157–162.
3. **Ларіна Т. Ф.** Модернізація промислового сектору в Україні / Т. Ф. Ларіна // Бізнес Інформ. – 2011. – № 9. – С. 70–72.
4. **Левковець О. М.** Модернізація економіки України: зміст, умови, ризики / О. М. Левковець // Бізнес Інформ. – 2011. – № 10. – С. 4–9.
5. **Лойко А. И.** Модернизация экономики и ее институциональные ресурсы / А. И. Лойко // Экономикс. – 2014. – № 2. – С. 6–10.
6. **Мельник А. Ф.** Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: монографія / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський, Т. Л. Желюк та ін. – Тернопіль : ТНЕУ «Економічна думка». – 2009. – 528 с.
7. **Онищенко В.** Модернизация как императив развития Украины / В. Онищенко // Экономика Украины. – 2011. – № 7. – С. 5–11.
8. **Побережников И. В.** Модернизация: теоретико-методологические подходы // Экономическая история. Обзорение / Под ред. Л. И. Бородкина. – Вып. 8. – М., 2002. – С. 146–168.

REFERENCES

- Aliev, U. Zh. "K obshchey teorii tipologii, istorii modernizatsii" [On the general theory of typology, modernization history]. *Teoreticheskaya ekonomika*, no. 2 (2011): 13-21.
- Hrytsiuk, I. V. "Finansovi resursy modernizatsii ekonomiky ta vidnovlennia ekonomichnoho zrostantia" [Financial resources to modernize the economy and restore growth]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 13 (2013): 157-162.
- Larina, T. F. "Modernizatsiia promyslovoho sektoru v Ukraini" [The modernization of the industrial sector in Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 9 (2011): 70-72.
- Levkovets, O. M. "Modernizatsiia ekonomiky Ukrainy: zmist, umovy, ryzyky" [The modernization of Ukraine's economy, content, conditions, risks]. *Biznes Inform*, no. 10 (2011): 4-9.

Loyko, A. I. "Modernizatsiya ekonomiki i yeye institutsionnyye resursy" [Modernization of the economy and its institutional resources]. *Ekonomiks*, no. 2 (2014): 6-10.

Melnyk, A. F. et al. Modernizatsiia suspilnoho sektoru ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin [Modernization of the public sector in conditions of global change]. *Ternopil: Ekonomichna dumka*, 2009.

Onishchenko, V. "Modernizatsiya kak imperativ razvitiya Ukrainy" [Modernization of Ukraine's development as an imperative]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 7 (2011): 5-11.

Poberezhnikov, I. V. "Modernizatsiya: teoretiko-metodologicheskiye podkhody" [Modernization: theoretical and methodological approaches]. *Ekonomicheskaya istoriya. Obozreniye*, no. 8 (2002): 146-168.